

La Naturen Leve
Conrad Holmboes veg 13
9011 Tromsø

12.05.2021

Troms og Finnmark fylkeskommune
postmottak@tffk.no

**Høringsuttalelse til
Regional planstrategi for Troms og Finnmark 2020-2024
«Se nord –Geahča davás – Katto pohjaisheen»**

La Naturen Leve er en riksdekkende naturvernorganisasjon som arbeider aktivt mot bygging av vindindustri i Norge, <https://lanaturenleve.no/>.

Det gikk lang tid før vi fikk opplysninger om høringen av " Regional planstrategi for Troms og Finnmark" via en annen organisasjon. Vi takker for utsatt frist til å levere uttalelse.

Vår bekymring er hovedsaklig naturmangfoldkrisen og arealendringene som skaper den, og som igjen skaper klimakrisen. Naturmangfoldloven omtales i kunnskapsgrunnlaget på side 50 der det poengteres at den gir virkemidler til å vektlegge naturhensyn i all offentlig myndighetsutøvelse, både i og utenfor vernede områder.

Når det gjelder naturmangfold så innehar ikke dagens plansystem tilstrekkelige verktøy som fanger opp sumeffektene av arealutviklingen. Dette er en svakhet som riksrevisjonen pekte på allerede i 2007, og gjentok i 2012/2013. Det bør utarbeides et arealregnskap som gir oversikt over sumeffektene av arealutvikling for naturmangfold, klimautslipp, nærnatur, stier, jordvern, utmark og hyttegrender (Hansen & Aarsæther m.fl. 2018¹, s. 499).

Naturmangfoldloven gir naturen et svakt rettsvern fordi det ikke legges særlige skranker for andre myndigheters adgang til å gi tillatelser til utbygginger utenfor vernede områder (Winge 2013², 2017³). Selv om formålet gir uttrykk for at naturmangfoldet skal tas vare på, så inneholder lovene bare i begrenset utstrekning rettsregler som sikrer dette når det settes opp mot utbyggingshensyn. I de tilfeller lovene setter arealbruksbegrensninger, er bestemmelsene upresise (Winge 2017, Hansen & Aarsæther m.fl,2018,s. 500). Undersøkelser viser at naturmangfoldhensyn og klimahensyn ofte

---

¹ Hanssen, Gro Sandkjær, Nils Aarsæther, Hege Hofstad, Helle Tegner Anker, Thomas Kalbro, Arild Buanes, Elin Børrud, Marius Grønning, Fredrik Hølt, Ulla Higdum, Karoline Jacobsen Kvalvik, Berit Irene Nordahl, Torill Nyseth, Toril Ringholm, Jan Åge Riseth, Arvid Strand og Nikolai Winge (2018). «En operativ lov? Spenningen mellom lovens intensjoner og planpraksis – behov for forbedring?» I: Hanssen, Gro Sandkjær og Nils Aarsæther (red.) «Plan- og bygningsloven 2008 - En lov for vår tid?». Oslo: Universitetsforlaget,481-521.

² Winge, N.K. (2013) *Kampen om arealene*. Oslo. Universitetsforlaget.

³ Winge, N.K. (2017) Er det behov for et særskilt kontroll- og overprøvningsorgan i miljøforvaltningen? Forelesning i miljørett. Universitetet i Oslo

taper for utviklingshensyn i lokale planvedtak og at innsigelsesordningen oppleves som å være for lite forutsigbar fordi praksisen endrer seg med skiftende regjeringer.

Hensynet til reindrift og annen samisk naturbruk kommer når det gjelder sumeffekter i samme posisjon som naturmangfold. For reindrifta blir sumeffektene allerede påpekt i lovproposisjon og er også et viktig element i KU-forskriften. Praksis viser likevel at sumeffektene blir for lite vektlagt (Riseth og Winge 2015⁴). Arealregnskap vil være et redskap for synliggjøring.

Sikring av naturgrunnlaget for samisk kultur, næringer og samfunnsliv er hjemlet i grunnloven og folkeretten, og også fremhevet i Nasjonale Forventninger (KMD 2015), men utenom de samiske majoritetskommunene er dette i stor grad avhengig av innsigelser og omkamper. Dette samtidig som reindrifta flere steder i landet har vært utsatt for en sum av inngrep som overskrider toleransegrensene (Hansen & Aarsæther m.fl, 2018 , s. 491). Til tross for registrerte framskritt i samarbeid og planleggingsrutiner synes det å være vanskelig å få mange folkevalgte til å erkjenne at samiske interesser er noe annet enn hvilken som helst annen nærings- eller rekreasjonsinteresse. Det sitter nok langt inne for lokalpolitikere flest å anerkjenne at urfolkshensyn skal kunne ha forrang for det et lokalt flertall ønsker å prioritere.

Sikring av naturgrunnlaget for samisk kultur, næringer og samfunnsliv er en del av formålsparagrafen for plandelen av bygningsloven (§3-1c) og gjelder 40% av fastlands-Norge. I praksis er bestemmelsen lite kjent i de fleste kommuner i paragrafens virkeområde. Med unntak av de samiske majoritetskommunene har samiske hensyn som regel vanskelig for å vinne frem i forhold til konkurrerende interesser. Innsigelser kan bidra til utsettelse og kompromisser, men hovedbildet er at det kommunale selvstyret sørger for at samiske hensyn trumfes av ulike flertallsinteresser (Hansen & Aarsæther m.fl,2018 , s. 483) .

I løpet av de siste årene er det bygget mange vindkraftverk. Ved årsskiftet 2020/21 var 1164 turbiner i drift i Norge. Skadene og ulempene som er påført reindrifta i form av blokkering av trekkleier, beslaglegging og oppstykking av beiteland og luftingsområder, er godt dokumentert, som nevnt i punkt 2 i vedlegg. Ett av flere planlagte vindkraftprosjekter, Davvi på Laksefjordvidda, er eksempel på utbygging som vil være svært ødeleggende for reindriften og som må stoppes.

I regional planstrategi er vindkraftutbygging nevnt som ett av satsingsområdene og begrunnet med behov for mer "grønn energi." Det er også uttrykt at dette er ledd i en langsiktig plan lagt av regjeringen for 10 år siden. Industrien ble den gang tilbudt subsidier. Vi vet nå, etter at vi i disse årene har innhenta mer kunnskap om vindkraftindustrien, at energien fra vindturbinene ikke er særlig "grønn". Utbyggingen er derimot svært naturødeleggende og arealkrevende, klimafiendtlig og en sterk trussel mot reindrifta. Eksempelvis kan nevnes at vindkraftutbygging i myr, kan ha negativ effekt på klimaet.

På side 36 i kunnskapsgrunnlaget sies det:

"Kartlegging har vist at man ikke har tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å vurdere konsekvensene som utbygging av vindkraft, småkraft og bioenergi vil kunne ha for friluftsliv, landskap og biologisk mangfold."

---

⁴ Riseth, Jan Åge og Nikolai K. Winge] (2015). Reindrift, arealinngrep og utbygging: Blir reindriften hørt i utbyggingssaker? Reindriftnytt, 2/2015, 4-5.

Her savner vi ordet "klimaet". Tap av natur og av biologisk mangfold har som nevnt klart negative konsekvenser for klimaet.

Dermed sier vi nei til mer utbygging av vindindustri i Troms og Finnmark. Vi løser ikke Europas eller de globale klimautfordringer ved å ødelegge fylkets unike natur og biologiske mangfold. Tvert imot er norsk natur et gode i kampen mot klimaendringene. Det hjelper derfor ikke at vindressursene er gode. Vindkraftverk gir heller ikke mange arbeidsplasser. Raudfjell/ Kvitfjell vindkraftverk i Tromsø kommune, et av landets største, gir 6 arbeidsplasser. Det er ukjent hvor mange i lokalsamfunnet som har mistet arbeid eller flyttet på grunn av vindkraftverket, men det gjelder flere.

Løsningen på energiutfordringen ligger ikke i å bygge mer vindkraft! Svaret ligger i å redusere vårt kolossale overforbruk av energi, effektivisere vannkraftproduksjonen og redusere energibruken i bygninger. Vi minner om at våre ledende vannkraftforskere ved NTNU anslår 15-20 TWh mer kraft i året bare ved å effektivisere dagens vannkraftverk, uten ny, stor utbygging. Se f. eks. her:

<https://www.midtnorskdebatt.no/meninger/leder/2020/07/13/Potensialet-for-vannkraft-b%C3%B8r-kartlegges-22269066.ece>

Slike tiltak vil gi rikelig med kraft i årene frem mot 2050, de reduserer behovet for nye kraftlinjer samtidig som de tar vare på den særdeles verdifulle naturen i vårt største fylke.

Med hilsen

Marino J. Ask

Leder

La Naturen Leve

Med hilsen

Gudmund Sundlisæter

Styremedlem

La Naturen Leve

Vedlegg1

Fra «Inngrepsanalyse for reindrifta i Troms Fylke» (Riseth Jan Åge & Bernt Johansen 2019⁵):

Vi foreslår at fylkeskommunen tilrår alle kommunene å utarbeide egne eller interkommunale reindriftsplaner og at man i disse planene regulerer inn trekk/flyttleier og at man regulerer inn andre viktige reindriftsområder/særverdiområder som hensynssoner (§11-8).

Reindrifta har behov for ulike typer landskap til ulike årstider, men de største arealutfordringene sett i en planleggingsammenheng er knyttet til områder som både er viktige for reindrifta og som samtidig er attraktive for andre formål. Vi vil særskilt peke på to typer områder:

(1) Lavereliggende og småkuperte fjellområder eller fjellplatåer (i lågfjellet) og områder omkring skoggrensen (orda) eller øverst i fjellbjørkeskogen.

a. Slike områder er ofte tidlig snøbare og attraktive som tidlig vårbeite og kalvingsland. De kan også ha samlende terreng og være oppsamlingsområder i reindrifta.

---

⁵ Riseth, Jan Åge og Bernt Johansen (2019). Inngrepsanalyse for reindrifta i Troms. Rapport 23/2018. Norut.

b. Slike områder er attraktive for mange formål, både som turterreng og til hyttebygging. Utbyggingspress over flere tiår har redusert omfanget av relativt urørte slike områder.

(2) *Høyere og frittliggende fjellområder.*

a. Slike områder er viktige som luftingsområder. (Beskyttelse mot insekter). Med kort vei til frodige fjelldaler er dette ideelle sommerbeiteområder.

b. Slike områder er attraktive for vindmølleparker. I kombinasjon med områdetypen over (1) kan de også være attraktive for alpinanlegg i kombinasjon med hytteområder eller rekreasjonsanlegg.

Stopp i planlegging og etablering av vindmølleparker i viktige vinterbeite- vårbeite- og kalvingsområder bør komme på dagsordenen både for planmyndigheter og NVE. Et annet poeng er at vinterbeiteområder spesielt i lågfjellsområder, må forventes å få ytterligere viktighet i framtida spesielt hvis scenariet om høyere snøgrense i fjellet og vanskeligere snøforhold høyere til fjells slår til. Etablering av vindmølleparker og turistvirksomhet her vil få store konsekvenser (Riseth og Tømmervik (2017)⁶).

Reinens beitevalg på ulike skalanivå (Skarin & Åhman 2014:1044⁷).

De mest relevante funnene var:

- De siste 15 til 20 års forskning viser at sett i regional skala vil rein ha en tendens til å unngå permanente inngrep eller kontinuerlig forstyrrelser med alt *fra få hundre meter opp til 15 km*.
- Det er en tendens til lengre unngikelsesavstander når menneskelig aktivitet inngår i forstyrrelsen, også for tamrein.
- Unngikelsesatferd fra gode beiteområder vil åpenbart medføre økt tetthet av rein på alternative områder. Dette vil, avhengig av kvaliteten på og utnyttelsen av disse, kunne påvirke både ernæring, overlevelse og reproduksjon for berørt rein.
- Generelt er rein mest sensitive for forstyrrelser på seinvinteren, mens simler er mest sensitive i kalvingsperioden. Voksne simler er også generelt de mest sensitive dyra i flokken. Dette samtidig som de også er den dominerende dyrekategorien hos tamrein.
- Det er vanskelig å påvise at tamrein over tid venner seg til inngrep og forstyrrelser, mens begrensning av forstyrrelsen har påviselig effekter.

---

⁶ Riseth, Jan Åge og Tømmervik, Hans (2017). Klimautfordringer og arealforvaltning for reindriften i Norge. Kunnskapsstatus og forslag til tiltak – eksempler fra Troms. Rapport 6/2017. Norut.

⁷ Skarin, Anna & Birgitta Åhman (2014). Do human activity and infrastructure disturb domesticated reindeer? The need for the reindeer's perspective. *Polar Biology*. 37:1041-1054.